

SZABOLCS.

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Kiadó-tulajdonos: a „szabolcsmegyei lapkiadó-társulat.”

Előfizetési árak:

Egész évre	4 frt.
Félévre	2 frt.
Nyugvólétre	1 frt.

Szerkesztő iroda, hogy a lap szellemi részét tárgyszerű-küldemények intéseznél:
Szt. Mihályi utca Szüto-ház.

Bérmertelen levelek csak ismert kezekből fogadatlak el.
A kéziratok nem adnak vissza.

Kiadó-hivatal.

hogy az előfizetési pénzek, a lapba szánt hirdetések és felajánlások küldendők:
Nagyter 136. sz. a.

Hirdetési díjak:

Minden 5 hasábos petit-sor egyszeri hirdetésnél 5 kr. többszörinél 4 kr.
Tarjelmes hirdetések többszöri beiktatása, kedvezőbb feltételek alatt eszközölhető.
Minden egyes beiktatás után kincstárilleték 30 kr.
A nyílt-terben minden három hasábos garmond-sor díja 10 kr.

Az előfizetők, a hirdetések megszábasánál, 20%-nyi kedvezményben részesülnek.

A hólyagos himlő gyógyítása.

(Vége.)

A Priesznitz-féle fürdő következő módon készítették elő:

Egy fürdő kádba, vagy ennek hiányában egy nagy mosó-tekenőbe annyi gyenge langyos vizet töltetik, hogy a beteg lábait ellepje. A beteget e vízbe illetik; vagy ha ülni egyáltalán nem lehetne, valakire támaszkodva a vízbe áll; elül minden része, hátul pedig háterezze gyengén végig mosogatattik; miután időnkint friss vizet öntetik a kádba, vagy tekenőbe. A gyenge dörzsölés mindaddig tart, míg a beteg kissé fázni kezd, amelynek azonban két, vagy öt percenél tovább tartani nem szabad; hanem a beteg kivéttetik a fürdőből, száraz lepedőbe göngyöltetik és ágyba helyeztetik kinyugvás végett.

Az ily fürdés után a kúteg rendszeren mutatkozni kezd. Ekkor áll be a második stadium.

Ezután a fürdőt többé nem kell alkalmazni; a vizes lepedőbe burkolás azonban egyszer, vagy legfeljebb kétszer napjában szükségeltetik, addig tudniillik, míg a láz tart.

Amint a kúteg jelentkezik, a második gyógyhatány következik, ami már az ajtó és ablakok föltárásával, friss lég szívás végett, eddig is igénybe vétetett.

E második gyógyhatány: a légből való fürdés, mely abból áll, hogy a beteg a szobában csak addig hagyatik, amíg beburkolva van; azon tul pedig mindig kiinn a levegőn, árnyékban ül, vagy fekszik; ha ereje engedti sétálhat is. Aki a szabad légni éjszakázástól fél, a szobában is maradhat ágyában; ha azonban a láztól vagy kútegektől annyira bántalmaztatik, hogy aludni vagy csendesen pihenni képtelen: ablak és ajtó kinyitandó; mert a zárt és rekedt levegő szívása véghetetlen rossz hatással van a himlő-betegre.

A Priesznitz-fürdőnek haszna rendkívül kitünő és jóhatású; amennyiben ugyanis a tüdők és bőr az üde légből légeny folytonos szívása által, a bőr kigőzölgése s ezáltal a himlőképzés fokoztatván: a vér mindinkább frissül, mondhatni felpeszűl és a himlőben levő geny könnyen elpárologván és a levegőben eloszolván, a nemesebb belszervekre nem rakodhatik le oly könnyen, mint ha a szabad légfolyamtól elzáratik.

Lehetetlen leirni azon kellemes, üdítő érzést, amely a himlőbetegeken az ily eljárásnál előmlik; esakis az formálhat magának képeletet erről, aki alkalmazza eme eljárást és észleli ama jótékony hatást a betegben.

En egész tiszta lélekkel állíthatom, hogy e gyógykezelés mellett egészen el vagyok ragadtatva; látva azon csudás hatást, amit e gyógyfűdő előidéz.

Tudom, hogy akadnak olyanok, akik fejüket rázzák ez állításom olvasásakor. Nem csudálom, mert nem látták alkalmazni, mert nem ismerik e gyógykezelést; tehát nem is érezhetik azon nemes gyönyört, melyet ez isteni találmány nyújt egy beteg szerveire,

mint a gyógykezelő orvos lelkére, — látva a himlő száradását s a varak elhullását egymásután.

Ekkor áll be a harmadik stadium.

A láz elmulván, az egész test 20 fokú vízzel mosatik, majd gyengén megecseseltetik; ezután finom szivacsos vagy száraz vászonnal szárazra dörzsöltetik. E műftét minden reggel ismétlendő, az arcz nyak és kezek kivételével, melyek a szabad léggel közvetlen érintkezésben lévén, egészen friss vízzel ecsetelendők. Különös figyelem fordítandó az arczra, amely mindannyiszor ecsetelendő, valahányszor csak vizet, nehogy a beteg vakarni legyen kénytelen s a himlők a vett sérelem következtében nyomokat hagyjanak hátra, mely az arcz szépségéből sokat levon.

A harmadik gyógyhatány: az étrendszet.

A míg a láz tart, egyedül tápszerül csakis friss vizet használtassák; ha azonban a himlőbeteg némi étvágyat érezne, ám egyék; de csakis növényországbeli étkeket vegyen magához mindaddig, míg a lábadozás beállt, amikor azután lassankint átterhet régi megszokott étrendszetéhez.

Ezen elősorolt gyógykezelés és rendszer által, igen sok tüdővsz czebl éretik el. Jelese, a beteg sokkal szelidebb és kevesebb fájdalom közt s ami fő, rövidebb idő alatt szabadul meg a körtől; utóbajok igen ritkán maradnak vissza, sőt az arczot oly rattá változtató himlőhelyek csak ritkán, itt-ott láthatók az arczon; végre a ragály továbbterjedését is nagymérvben gátolja. Ha ugyanis a beteg erőlesen és kitartóan ápoltatik, környezete sem félhet oly nagyon a ragálytól; mert a himlő-méreg-anyag a légből elpárologván: a légzés, illetőleg a tüdő és bőr által nem szivathatik fel. A hajlam e betegségnél sem képez kivételt; ott ahol nagy a hajlam, minden ok nélkül magától is kifejlődik a himlőkór épen egy, mint bármely más járvány.

Dr. Ungerleider.

A cholera gyógykezelésének kérdéséhez.

A „Szabolcs” mult számában Ungerleider Jónás hasonszenvi orvos ur egy cikket közöl, melyben az uralgó cholera-járványt a vizgyógyászat elvei szerent akarja orvosolni.

Minden szerent, mely, a szenvedő emberiség gyógyítását eszközölni képes, lelkesülök; mindamelllett, a víznek használatát a cholera mellett nem csak haszatlannak, de sőt károsnak tartom annak daczára, hogy a víznek csudálatos és eklatans hatásáról különböző betegségekben nem egyszer volt alkalmam meggyőződni. Károsnak tartom pedig a következő okoknál fogva.

A cholera-ban a halál szivhűdés által idéztetik elő; a hűdés pedig a megakadályozott vérkeringésből származik. A vérkeringés megakadályozásának okát, magának a vérnek megsűrűlésében (megalváásban) találom; mert volt alkalmam tapasztalni,

hogy ha a cholera-betegségnek ezen stádiumában a betegnek eret vágunk, épen semmi vért sem kapunk.

Ha már most, a víz ez átváltozásának okát keressük, úgy találjuk, hogy a vér hig alkatrészeit a belekbe izzadja, mely izzadmány azután a székelés által távolítatik el.

Ungerleider ur a cholera-betegnél az izzadást akarja előidézni, s azt a vizes lepedőkbe való burkolás által tanácsolja elérni. Szerentem ez izzadás veszélyes, amennyiben a belekbe való kiizzadás által létesült sűrű vérből új hig részek vonatván el, a halál annál gyorsabban idéztetik elő. „Ha pedig a beteg kékül és ereje hanyatlak, ekor a leöntésnek vagy zuhanyozásnak van helye,” — mondja Ungerleider ur; mely által ingert akarván adni a bőre, a test felmelegítését hiszi eszközölhetni. Tudnunk kell, hogy a betegre eső vizzuhany, a vért a peripheriából a centrumhoz (a sziv) kergetvén, a sziv közelében levő nagy edények méginkább megtölnek vérral, és így a beteg folyton hidegebb, a sziv pedig, mely azonkívül is lassankint összehűződik, tökeletes hűdési állapotba jut.

A cholera-ban való által elvégzett ilyen veszélyes és ezert kerülendő experimentum. Részemről úgy vagyok meggyőződve, hogy Ungerleider urnak ily módon egy beteget sem sikerült megmenteni.

Annly tagadhatlan, hogy míg a cholera-t jellemző rizsvíz-székelés fel nem lép, tehát csakis a közönséges hasmenésnél, az izzadás jótékonyan hathat; de a teljesen kifejlődött choleraesetnél igen káros.

A Hydrotherapia tehát nem gyógyítja a cholera-t; még azonban lehet, hogy a vegetáriánizmusnak talán sikerülend.

Dr. Schwarcz Adolf.

KÖZÜGYEK.

A szabolcsmegyei tankerület 1872-ik évi tanügyi állapotáról szóló előmki jelentés.

Tárgyaltattó a szabolcsmegyei iskolatanácsnak 1873-ik évi febr. 6 és 7-én tartott évnagyszobai ülésben.

(Vége.)

Az egyházi főhatóságoknak a tapasztalt hiányok és bajok orvoslása végett bejelentendők.

- a) 4 római katolikus iskola, nevezetesen: Nagykálló, nyiregyházi fiskaola 1-6 és II-ik osztálya, s a leányiskola, a kis-várdai leányiskola.
- b) 1 görög katolikus iskola, névszerent: a nagykállói vegyes iskola.
- c) 4 helvét hitvallású iskola, ugymint: bezdédi, eszenyi és a püspök-ladányi mindkét fiskaola.

Összesen: 9 iskola.

18. A szabolcsmegyei és hajdúkerületi népiszkolai tanitók számára, mult 1872. évi augusztus és szeptember hónapokban, az ideiglenes képezési póttanfolyam Kiss József tanügyi felvétel vezetése alatt hat hétig N. Kállóban megtartott, melyen következő tanterők működtek, nevezetesen.

- a) Kiss József tanfelügyelő, hetenként 27 óra. Néhai Bozókai János, volt kállói reáliskolai igazgató, hetenként 12 óra.
- Gaspárik János reáliskolai tanár, hetenként 9 óra.
- Horváth István gyarkorló iskolai tanító 12 óra.
- Kocsis Gábor tornászati tanító, hetenként 6 óra.
- b) A póttanfolyamot összesen 138 tanító és tanítónő hallgatta, kik közül 136 és 2 fitanítónő volt.
- c) A póttanfolyamon jelen volt tanitók közül:

szabolcsmegyei	105
hajdúkerületi	31
szatmármegyei	2
Összesen	138.

Adolf 5—, Barzó János 5—, és Ványi Sándor 5 dt aranyat. A bíráló bizottság tagjai: Porzady; cs. kir. szados, Gyera cs. kir. állatorvos, Gencyo Ferencz elnök, Molnár Gusztáv, Szoboszlav József, Krasznay Gábor, Miklós Ferencz, Nyiri János, Nyiri Ferencz, Vályi Ferencz, Csoma István, Kralovánszky Mór. bizottsági tagok

A KÖZÖNSÉG ROVATA.

A „Szaboles” ez évi 29-ik számában, az ujdonságok közt egy czikk jelent meg, melynek utolsó pár sorában író figyelmezteti a nyiregyházi városi főorvos urat, az ugynevezet Pagliano-szörp árulására, melyet igen ártalmas szernek állítanak.

Az emberiség érdekében nem hallgathatom el e pár sort szó nélkül. Orvos nem vagyok, de tapasztalásból beszélek, nem pedig mások állítása után, mint az említett ujdonságíró. Közégszűnkben a cholera nagyban dühöngvén, én is beleestem; s midőn rajtam már a gyomor göröcsölés és székelés erőt vett, bekövetkezett az erős émelygés, amikor is azonnal bevettém egy evő kanálnyi pagliano-szörpöt. E bevétel után az émelygés rögtön megszűnt; a székelés azonban tovább tartván, 3 óra múlva ismét bevettém egy kanállal;

már ekkor a hasmenés nagyon kevés volt; 3 órával később ismét bevettém a harmadik kanállal, melyre minden émelygés és hasmenés, valamint a hasrágás is meg szűntvén, többé elo sem jött.

E kura után elgyengültem ugyan, de másnap ugyancsak azon orvos rendeltvényére, aki a pagliano-szörpöt adta, cseppeket vetén be, koronként erőm helyre ált. Ezt neccsak magamon, hanem később egy 39 éves emberen, és egy 6 éves gyermekén is tapasztaltam.

Pátroha, július 28, 1873.

Vágó Lajos.

IRODALOM és MŰVÉSZET.

A „Szinpád” czimű színészeti szakközlönynek, Beresényi Béla szerkesztése mellett, megjelent 1-ső és 2-ik számai, a napokban küldettek szét. Ugy czim és tartalom tekintetében egyaránt méltó az ügyhöz, melynek szolgáltatása állott. A szöveg közeg egy római consul, egy tribun és egy stólas no jelmezű rajza is van nyomva Mellettül pedig Rákósy Jenő „A krakói barátok” czimű színművének jelenetése van könnyen felfogható rajzban esztolva.

Üzleti értesítés.
A nyiregyházi terménycsarnoknál aug. hó 2-án bejegyzett terményárak.

Piaci ár	Kereskedési ár 100 koloboltkezdve
Rozs 00-00 fontos	4 25-4 40
78-80 "	0.00-0.00
79-80 "	4.40-4.50
Buza "	0.00-0.00
Árpa "	2.80-2.35
Zab "	1.70-1.75
Tengeri "	3.30-3.35
Köles "	0.00-3.75
Bab, tiszta fehér "	3.75-3.80
Káposztarepke "	0.00-0.00
Lencsag "	0.00-0.00
Gromborka "	0.00-0.00
Kendermag "	0.00-0.00
Mak "	0.00-0.00
Napraforgóolaj "	00.00-00.00
Szessz 30 fokú magy. itezo	26 25

Felölös szerkesztő: K. Kmety István.

HIRDETÉSEK.

A Szarvas-utczán 109-dik szám alatti ház kiadó. Tudakozódni lehet ugyanott bent az udvarban.

(0-1)

(3-1) Bérbeadó birtok.

Szathmármegyében 1300 hold legjobb minőségű szántó és kaszáló föld, egy tagban minden gazdasági épülettel ellátva (ha ki vántatik 2000 hold is kapható), 6 egymásután következő évre, bérbe adandó. Bővebben értekezhetni, levél által vagy szóval Pesten, a magy. közp. bizományi irodában vacsi-utca 15 sz. a.

Hirdetés.

Minden betegség ellen, óvszerül ajánlható a valódi Tokaj-hegyaljai bor, mely üzletemben maga valóságában lepecsételt üvegekben pr. 80 kr. — fr. 1. 20, és fr. 1. 50 kr-ával kapható.

Pollátsék József

(0-1) a czukrászlátal szemben

Bérbeadó birtok.

Haszonbérbe adatik néhai Kállay Leopold jogutódok napkori 1000 holdnyi földbirtoka, 6 évre, Napkoron f. 1873. szeptember 7-én d. u. alulírt gondnok lakásán, 500 forint bánatpénz letételével megtartandó árverésen.

(3-1)

Nagy István.

Cholera ellen. (3-1) Cholera ellen.

ÉLET-ITAL,

kittő házszer váltó- és moesárz, bél- és gromorgócsos epenger, hányás, tenzoni betegség, vizelatorlás, álmatlanság, stb. ellen. Ars egy nagy üvegnek 95 kr., kisebb 50 kr.

SÓS-BORSZESZ

mint házszer Mr. William Lee utasítása szerint. Gyors hatást eszközöl: Rheuma, csúz, szagztás, fagyás, fog-, fej- és fülfájdalmak, szemgyulladás, rakékely, benuisak stb. stb. ellen; sőt fogtáztás szerül is igen ajánlható, mennyiben a fogak fényét elősegíti, a foghúst erősíti, és a száj tiszta szagtalan lét nyer a szesz eláporlása után.

Ára egy nagy üvegnek 80 kr., kisebb 40 kr.
Használati utasítás magyar vagy német nyelven, jelentékeny orvosi s egyéb elismerő bizonyítványokkal, valamint bizományosim névsorával, minden üveghez mellékeltek.

Brázay Kálmán.

Gyári iroda és központi főraktár: Pest, országút 26 sz.
Raktársim: Nyiregyháza: ifj. Maurer Karoly, N. Kálliban: Nagy Karoly, Tokajban: Zacharás Imre, Újfehérváron: Pozsgay Vince, Hadlason: Z. Horvitz Lajos uraknál

érez- és fakoporsókat tartalmazó
ajánlja kiténo minőségű díszes és izlésteljes

RAKTÁRÁT
nagyválasztásán

Fitkonidesz Péter Nyiregyházaan
s egyéb temetkezési, u. i. szemföldel-, párná-, derekalj-, koszoru- s kereszt-készleteit és díszleteit a legújanyosabb árzsabás mellett.
Távirati s posta útjánai megrendelések, vasuton és tengelyen szállítva, a leggyorsabbban és pontosabban teljesíthetnek épen ugy, és oly jutányos ár mellett, mint ha a megrendelés személyesen történnék.
(Raktár-helyiség: pazonyi-utca Riszlófer-féle házban.)

Kolera ellen

hathatós óvszerül

ajánlja most érkezett
vörösbort és borovicskát

(3-1)

a esemege-terem.

Továbbá kapható fris czirom és narancs.

Uri házhoz vagy egyes urak mellé szolgálai

ajánlkozik egy 25 éves férfi, aki németül, francziául és szlávul folyékonyan beszél.
Értekezhetni a nyiregyházi városkapitányi urnál.

(0-1)

Eladó ház.

A Holló-utczában levő 479. számú ház, kedvező föltételek mellett, eladó. Értekezhetni tulajdonos

Furman Pál

(0-1) szijgyártónál Nyiregyházaan.

Két végzett jogász

ügyvédi irodában állandó alkalmazást nyerhet. — Bővebb felvilágosítást nyujt Dobay Sándor nyomdász Nyiregyházaan.

(3-3)

KIADÓ BOLT.

Nyiregyházaan az új városháza alatt, egy bolt minden órán kiadó. Értekezhetni ugyanott

Kollár Samu
könyvkötőnél.

(3-2)

Bérbeadó ház.

Nyiregyházaan a nagy-debreczeni utczaában 15. 39. szám alatt levő ház, f. évi Szent-Mihály naptól, bérbevehető.

Értekezhetni ugyanott

Veszely Józsefnél.

Eladó tűzi-fa.

20 öl jó száraz tűzi-fa eladó. Öle 9 frt 50 kr. A venni szándékozók alulírott nál jelentkezzenek Nyiregyházaan nagydebreczeni-utca 1504. szám alatt.

(3-3)

Szellák János.

Hirdetmény.

A ny.-bogdányi kir. kisebb haszonvétel, a város közepén lévő vendég-fogadóval, mézsárszék-épülettel, 4 hold nyárilagelő-térrel, a nyiregyháza-ungvári út mentében, a város végén vendégfogadóval, állás-épülettel, házi kerttel, 4 országos vásár-vámmal, folyó évi aug. 17-én délelőtti 10 órakor Bogdány város házánál, folyó évi Sz.-Mihály naptól kezdve, három egymásután következő évekre, közárverésen haszonkérbe fog adatni.

Bánompénz 200 frt; az árverési feltételek, alulírott nál megtekinthetők.

Kelt Nyir-Bogdány, jul. 21. 1873.

(3-2)

Székely Benedek
közirtokossági képviselő.

Bérbeadó házak.

Alulírt nál két rendbeli lakás, egyik bolt és lakással együtt, jövő 1874-dik évi január 1-től, a másik fenn az emeleten a jelenlegi m. kir. adóhivatali helyiség jövő év május 1-től bérbe kiadó.

Értekezhetni

Fábray Károlynál.